

REVIEW

of the Foreign Scientific Supervisor on the dissertation entitled “The Cognitive Aspect of Hyperbole-Based Phraseological Units in the Kazakh and English Languages” submitted by Shalkarbek Aigerim for the degree of Doctor of Philosophy (PhD) in the educational program 8D02301 – Philology.

The dissertation entitled “The Cognitive Aspect of Hyperbole-Based Phraseological Units in the Kazakh and English Languages” is a relevant and significant scientific study carried out at the intersection of cognitive linguistics, phraseology, ethnolinguistics, and linguocultural studies. The research is devoted to a comprehensive investigation of the cognitive nature of hyperbolic phraseological units in the Kazakh and English languages, their conceptual structure, their place in the national worldview, and their role in linguistic consciousness.

The dissertation provides a thorough analysis of the formation, semantic structure, and cognitive foundations of hyperbole-based phraseological units. The doctoral candidate comparatively examines phraseological units in Kazakh and English, identifying their national-cultural characteristics, as well as their common and distinctive features based on concrete linguistic data. The researcher successfully demonstrates that hyperbole is not only a linguistic phenomenon, but also a cognitive mechanism reflecting human perception, evaluation, and emotional experience.

During the research, special attention is paid to the role of hyperbolic phraseological units in concept formation, their emotional and expressive characteristics, evaluative function, and their connection with national cultural codes. In particular, the demonstration of similarities and differences in the worldviews of the Kazakh and English peoples through phraseological data significantly increases the scientific value of the study.

The author substantiates scientific conclusions with concrete examples and presents them in a logical and systematic manner. Modern theories of cognitive linguistics, the concept of conceptualization, linguistic consciousness, phraseological semantics, and hyperbole are comprehensively analyzed within the framework of the research. This demonstrates the applicant’s high level of scientific competence and academic training.

The scientific novelty of the dissertation lies in the fact that it systematically investigates, for the first time in a comparative aspect, the cognitive foundations of hyperbolic phraseological units in the Kazakh and English languages. Furthermore,

the findings of the research contribute to the development of theoretical issues in cognitive linguistics, phraseology, and ethnolinguistics.

The structure of the dissertation fully complies with academic requirements. The main chapters are logically organized in accordance with the aims and objectives of the research. The bibliography is extensive and includes a broad range of domestic and foreign scientific sources relevant to the topic.

In general, the dissertation is assessed as a completed scientific work characterized by scientific novelty, high theoretical significance, and practical value. Therefore, I consider doctoral candidate Aigerim Shalkarbek to be fully worthy of being awarded the degree of Doctor of Philosophy (PhD) in the educational program 8D02301 – Philology.

Foreign Scientific Supervisor:

Yıldız Technical University (Istanbul, Turkey)

Doctor of Philological Sciences, Professor

Zuhal Olmez

Yıldız Teknik Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü Başkanlığı

8D02301 – “Filoloji” eğitim programı kapsamında Felsefe Doktoru (PhD) unvanını almak üzere sunulan doktora adayı Şalkarbek Aygerim’in “Kazak ve İngiliz Dillerindeki Hiperbole Dayalı Deyimlerin Bilişsel Yönü” konulu doktora tezine ilişkin yurtdışı bilimsel danışman

Görüşü

Sunulan “Kazak ve İngiliz Dillerindeki Hiperbole Dayalı Deyimlerin Bilişsel Yönü” başlıklı doktora araştırması, çağdaş dilbilimin bilişsel dilbilim, frazeoloji, etnodilbilim ve kültürdilbilim alanlarının kesişim noktasında hazırlanmış güncel ve bilimsel açıdan önemli bir çalışmadır. Araştırma, Kazak ve İngiliz dillerindeki hiperbolik deyimlerin bilişsel doğasını, kavramsal yapısını, ulusal dünya görüşündeki yerini ve dilsel bilinçteki işlevini kapsamlı bir biçimde incelemeyi amaçlamaktadır.

Tezde hiperbole dayalı deyimlerin oluşum özellikleri, anlamsal yapıları ve bilişsel temelleri bilimsel açıdan ayrıntılı biçimde analiz edilmiştir. Doktora adayı, Kazak ve İngiliz dillerindeki frazeolojik birimleri karşılaştırmalı açıdan ele alarak bunların ulusal-kültürel özelliklerini, ortak ve farklı yönlerini somut dil verileri temelinde ortaya koymuştur. Araştırmacı, hiperbolenin yalnızca dilsel bir olgu olmadığını, aynı zamanda insanın dünyayı algılama, değerlendirme ve duygusal deneyimini yansıtan bilişsel bir mekanizma olduğunu da başarıyla kanıtlamıştır.

Araştırma sürecinde hiperbolik deyimlerin kavram oluşturmadaki rolü, duygusal ve ifade edici özellikleri, değerlendirme işlevi ve ulusal kültürel kod ile ilişkisi kapsamlı biçimde açıklanmıştır. Özellikle Kazak ve İngiliz halklarının dünya görüşündeki benzerlikler ile farklılıkların frazeolojik veriler aracılığıyla gösterilmesi, çalışmanın bilimsel değerini daha da artırmaktadır.

Yazar, bilimsel sonuçlarını somut örneklerle desteklemiş ve bunları mantıklı ve sistematik bir biçimde sunmuştur. Araştırmada çağdaş bilişsel dilbilim kuramları, kavram anlayışı, dilsel bilinç, frazeolojik semantik ve hiperbole meseleleri derin bilimsel analiz temelinde ele alınmıştır. Bu durum, adayın yüksek düzeyde bilimsel hazırlığa sahip olduğunu göstermektedir.

Tezin bilimsel özgünlüğü, Kazak ve İngiliz dillerindeki hiperbolik deyimlerin bilişsel temellerini karşılaştırmalı yöntem çerçevesinde ilk kez sistematik biçimde incelemesinde yatmaktadır. Bununla birlikte araştırma sonuçları, bilişsel dilbilim, frazeoloji ve etnodilbilim alanlarındaki teorik problemlerin derinleştirilmesine önemli katkılar sağlayabilecek niteliktedir.

Çalışmanın yapısı bilimsel gerekliliklere tamamen uygundur. Temel bölümler araştırmanın amacı ve görevleri doğrultusunda sistemli biçimde düzenlenmiştir.

Kullanılan kaynakça oldukça geniş olup yerli ve yabancı bilimsel çalışmalar kapsamlı biçimde değerlendirilmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, doktora tezinin bilimsel yeniliğe sahip, teorik ve pratik değeri yüksek, tamamlanmış bir bilimsel çalışma olduğu kanaatindeyim. Bu nedenle doktora adayı Şalkarbek Aygerim'in 8D02301 – "Filoloji" eğitim programı kapsamında Felsefe Doktoru (PhD) unvanını almaya tam anlamıyla layık olduğunu düşünüyorum.

Yurtdışı Bilimsel Danışmanı:

Yıldız Teknik Üniversitesi

Filoloji Bilimleri Doktoru, Profesör

Zühal Ölmez

Yıldız Teknik Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü Başkanlığı

**8D02301 – «Филология» білім беру бағдарламасы бойынша
философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған
ізденуші Шалқарбек Әйгерімнің «Қазақ және ағылшын тілдеріндегі
гиперболаға негізделген фразеологизмдердің когнитивтік қыры»
тақырыбындағы диссертациялық жұмысына шетелдік
ғылыми кеңесшісінің**

ПІКІРІ

Ұсынылып отырған «Қазақ және ағылшын тілдеріндегі гиперболаға негізделген фразеологизмдердің когнитивтік қыры» атты диссертациялық зерттеу қазіргі тіл біліміндегі когнитивтік лингвистика, фразеология, этнолингвистика және лингвомәдениеттану бағыттарының тоғысында орындалған өзекті ғылыми еңбек болып табылады. Зерттеу жұмысы қазақ және ағылшын тілдеріндегі гиперболалық фразеологизмдердің когнитивтік табиғатын, олардың концептуалдық құрылымын, ұлттық дүниетанымдағы орнын және тілдік санадағы қызметін кешенді түрде қарастыруға бағытталған.

Диссертацияда гиперболаға негізделген фразеологизмдердің қалыптасу ерекшеліктері, олардың семантикалық құрылымы мен когнитивтік негіздері ғылыми тұрғыдан жан-жақты талданған. Ізденуші қазақ және ағылшын тілдеріндегі фразеологизмдерді салыстырмалы аспектіде қарастырып, олардың ұлттық-мәдени ерекшеліктерін, ортақ және айырмашылық белгілерін нақты тілдік деректер негізінде айқындаған. Автор гиперболаның тек тілдік құбылыс емес, сонымен қатар адамның дүниені қабылдау, бағалау және эмоциялық тәжірибесін танытатын когнитивтік механизм екендігін дәлелдей алған.

Зерттеу барысында гиперболалық фразеологизмдердің концепт түзудегі қызметі, олардың эмоционалды-экспрессивтік сипаты, бағалауыштық қызметі және ұлттық мәдени кодпен байланысы кешенді түрде сипатталған. Әсіресе қазақ және ағылшын халықтарының дүниетанымындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды фразеологиялық деректер арқылы көрсетуі зерттеудің ғылыми құндылығын арттыра түседі.

Автор ғылыми тұжырымдарын нақты мысалдармен дәлелдеп, оларды логикалық әрі жүйелі түрде баяндаған. Зерттеу жұмысында қазіргі когнитивтік лингвистика теориялары, концепт ұғымы, тілдік сана, фразеологиялық семантика және гипербола мәселелері терең ғылыми талдау негізінде қарастырылған. Бұл ізденушінің ғылыми дайындығының жоғары деңгейін көрсетеді.

Диссертациялық жұмыстың ғылыми жаңалығы – қазақ және ағылшын тілдеріндегі гиперболалық фразеологизмдердің когнитивтік негіздерін салыстырмалы-салғастырмалы бағытта алғаш рет жүйелі түрде қарастыруында. Сонымен қатар, зерттеу нәтижелері когнитивтік лингвистика, фразеология және этнолингвистика салаларындағы теориялық мәселелерді тереңдетуге мүмкіндік береді.

Жұмыстың құрылымы ғылыми талаптарға толық сәйкес келеді. Негізгі бөлімдер зерттеу мақсаты мен міндеттеріне сай жүйеленген. Пайдаланылған әдебиеттер қоры кең, отандық және шетелдік ғылыми еңбектер кешенді түрде қамтылған.

Жалпы алғанда, диссертациялық жұмыстың ғылыми жаңалығы бар, теориялық және практикалық маңызы жоғары, аяқталған ғылыми еңбек деп бағаланады. Сол себепті докторант Шалқарбек Әйгерімге 8D02301 – «Филология» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беруге толық лайық деп есептеймін.

Шетелдік кеңесшісі:

Йылдыз техникалық университеті

(Стамбул, Түркия)

**филология ғылымдарының докторы,
профессор**

Зухал Өлмез

Yıldız Teknik Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü Başkanlığı